

LUNDS
UNIVERSITET

Barnsexturismen och dess tillfällighetsförövare

- om varför människan begår sexualbrott utomlands

Klara Johnsson

Mänskliga Rättigheter

Höstterminen 2007

Handledare: Rouzbeh Parsi

Abstract

Child sex tourism is a growing problem in today's globalized world. This paper is concerned with the problems of those who aren't sexually drawn to children when they are in their own community but who, on their travels, sexually abuse them.

The aim of the study is to analyze what makes people committing sex crime abroad, and break those laws which, usually, are in line with the person's own values and norms. What impact has travelling and tourism on the behaviour of the individual? And which social factors make people into sudden offenders? By comparing the literature on child sex tourism with theories in sociology and criminology you could see some factors and structures in society contributing to the issue.

Power relations on the macro level are affecting the behaviour of individuals, as well as relations between individuals. The study shows that the relation between the offender and the victim in child sex tourism is similar to that between the countries they live in. This conclusion shows the importance of the economic differences and power structures in the society, and the impact they have on the sex industry today.

The other big factor is the one concerning the social bonds that an individual feels towards the society they are in. In the situation of travelling to countries, different from their own, people tend to miss some of the social attachments. This makes it easier to break the law, most of all because of the lack of commitments to and respect for the community.

Innehållsförteckning

Abstract	1
Innehållsförteckning	2
1 Inledning	3
1.2 Syfte och frågeställning	3
1.3 Avgränsningar	4
1.4 Begreppsförklaring	5
1.5 Metod	6
1.6 Teori	7
2 Barnsexturismen och tillfällighetsförövarna	9
2.1 Barnsexturism som patologisk avvikelse	10
3 Barnsexturism och makt	11
3.1 Könrelaterad över- och underordning	11
3.2 Globala maktstrukturers inverkan på individen	12
4 Kontroll och sociala band	14
4.1 Rutinaktivitet och tillfällesstruktur	14
4.2 Sociala band och anomi	15
5 Neutralisering av brottsliga handlingar	17
6 Slutsatser	19
6.1 Avslutande diskussion	20
7 Litteraturförteckning	22
7.1 Litteratur	22
7.2 Övrigt referensmaterial	22

Inledning

Barnsexturismen är ett av de problem som man i det globaliserade samhället fått allt större svårigheter med att åtgärda. Människor reser till exotiska platser för att uppleva nya kulturer och uppleva saker och erfara sådant som de inte gör hemma. Ansvar och påtryckningar försvinner och i dessa sammanhang förekommer också att människor gör sådant de aldrig skulle ha en tanke på hemma. Individer förändras när de är på resande fot och de sociala band som man har till samhället man själv lever i finns inte utomlands. Det är i dessa sammanhang som tillfällighetsförövaren finns. En förövare vars spärrar försvunnit och som förgriper sig på barn utomlands.

Hur stort antal barn som utnyttjas inom barnsexhandeln och barnsexturismen är omöjligt att säga. Men att världen tycker att barns rättigheter är viktiga att skydda kan man tydligt se genom det faktum att alla utom två av världens stater har ratificerat FN's barnkonvention. De flesta människor tycker att det är fel att förgripa sig på barn och så tycker även många av de sexturister som finns runt om i världen. De bryter mot de värderingar och normer de själva delar med omvärlden och detta gör problemet ytterst märkligt.

Trots att fenomenet barnsexturism motarbetas är problemet utbrett och växer ständigt, och för att komma åt problemet är det viktigt att förstå varför människor handlar som de gör. Arbetet med att minska fattigdomen är oerhört viktigt för att minska sexhandel, men vi får samtidigt inte glömma arbetet här hemma. Utan förövare finns inga brott och utan brott finns inga offer.

Syfte och frågeställning

I denna studie kommer alltså fenomenet barnsexturism att behandlas. Tillfällighetsförövarnas beteende kommer både att förklaras och att analyseras och de sociala faktorer som ligger bakom deras handlingar kommer att undersökas. Många av de människor som sexuellt utnyttjar barn på resor av olika slag är inte pedofiler. I allmänhet dras de inte till barn och

hemma skulle de aldrig komma på tanken att göra sådant de faktiskt gjort på semestern. På grund av detta är det primära i undersökningen inte att försöka förstå aktörernas sexualitet utan snarare deras brottsbenägenhet utomlands.

Men vad beror det då på att människor begår barnsexbrott på semestern eller affärsresan? Vilka sociala faktorer påverkar beteendet utomland och varför försvinner de spärrar som finns inom vissa individer hemma när man kommer till en annan del av världen? Vilka bakomliggande sociala faktorer finns till tillfällighetsförövarnas beteende utomlands?

Sociala fenomen, så som anknytning och samhörighet till samhället och människor runt omkring, samt samhällets inverkan på individens uppfattningar och relationer, är några exempel på vad jag menar med sociala faktorer. Dessa kommer att undersökas för att då se ifall dessa bidrar till den allt mer ökade barnsexturismen.

Denna undersökning tar avstamp från en abstrakt makronivå. Syftet är att förstå fenomenet som sådant, inte att förklara situationen i ett specifikt land eller en region. Genom att, med ett makroperspektiv, förstå och se mönster och strukturer inom barnsexturismen och genom att se strukturer i samhället som kan ha bidragit till den ökning vi idag kunnat se så kan vi förhoppningsvis lättare komma åt problemet.

Jag kommer därför att ge en generell bild av fenomenet barnsexturism och tillfällighetsförövarna inom den. Genom att beskriva och analysera ett antal teorier vill jag sedan bidra med en förståelse och förklaring till de handlingar som utförs och de strukturer i samhället som bidrar till dessa.

Avgränsningar

Som jag just tagit upp är detta alltså inte en studie i sexualitet som sådan utan snarare en studie i turismens inverkan på individer. Undersökningen bygger på en litteraturstudie, både från det aktuella forskningsläget, men även från samhällsvetenskaplig teori från andra områden och som jag tidigare tagit upp så kommer jag inte att göra någon form av fallstudie. Utgångspunkten är att få en generell bild på ett abstrakt plan.

Det finns ofantligt många teorier som går att applicera på fenomenet. Jag kommer i denna uppsats ta några av de viktigaste. Dessa teorier är därför inte på något sätt heltäckande för studieområdet, utan endast ett urval av de viktigare teorierna och de speglar de fenomen som ofta nämns i litteraturen om barnsexturism, men som inte direkt förklaras i den.

Denna studie går inte ut på att förklara varför specifika människor förgriper sig på barn utomlands och fenomenet som studeras undersöks inte som ett patologiskt beteende, så som pedofili i allmänhet. Den går snarare ut på att förklara den faktiska normaliteten i barnsexturismen. Problemet är utbrett och är inte alltid en följd av psykisk störning.

Teorierna som använts är från både makro och mikro nivå och utreder såväl individens inverkan på samhället, som samhällets inverkan på individen, men framför allt är det strukturer som studeras ur makroperspektiv. Detta för att sedan göra kopplingar till individers beteende och känslor på ett mikroplan.

Begreppsförklaring

Mikro- och makroperspektiv - skiljer sig genom att de används för att studera olika fenomen. Makro är ett ovanifrån perspektiv som studerar samhället och dess strukturer, medan mikroperspektivet används för att studera mindre sociala enheter, så som enskilda individer eller relationer mellan individer.¹

Barnsexturism - är tillsammans med trafficking av barn och barnpornografi del av barnsexhandeln. Rent generellt så är barnsexturism som begrepp väldigt brett och inbegriper alla sexköp med barn på annan ort. Grunden är att en person reser någon annan stans för att sexuellt utnyttja barn och denne behöver inte resa lång för att det ska räknas som sexturism. Dock så inriktar sig denna studie på sexturism i ett annat samhälle än det samhälle förövaren själv lever i.

¹Brante, T, Andersen, H och Korsnes, O, ”*Sociologiskt lexikon*” 2001, Bokförlaget Natur och Kultur, sid. 208

Tillfällighetsförövare - är de barnsexturister som generellt inte attraheras av barn. Personer som i sitt hemland inte sexuellt utnyttjar barn, men som vid utomlandsvistelser ändå begår dessa brott.

Anomi – är ett samhälleligt tillstånd där sammanhållningen försvagats, framför allt då det gäller värden och normer. I socialpsykologisk och psykologisk mening leder social anomi till att individen blir skeptisk mot samhällets regler och känner starkt utanförskap.² Anomi är ett begrepp som använts länge och utav många stora forskare. Därför är begreppet brett och går att använda på flera olika plan och fenomen. Bland annat har anomi av Durkheim använts för att förklara självmordsbenägenhet där individen inte har några direkta band till samhället runtomkring.³

Metod

För att finna de sociala faktorer som ligger bakom tillfällighetsförövares beteende utomlands har jag, som jag tidigare nämnt, använt mig av en litteraturstudie; både från det aktuella forskningsområdet och allmän sociologisk och kriminologisk litteratur.

Genom att titta på det aktuella forskningsläget inom barnsexturismen får man en bra överblick på situationen och på de teorier som använd för att förklara den. Men eftersom teorianvändningen inom området inte är den bästa så behövs en överblick på den allmänna samhällsvetenskapliga teorin. Forskningen på området barnsexturism och sexturism i allmänhet är ofantligt omfattande. Dock berörs framför allt frågor om offrets sociala situation och inte så mycket frågor angående situationen för förövaren.

Mycket av litteraturen angående barnsexturism utreder alltså inte de sociala faktorerna som jag är ute efter och ofta så hänvisas argument inte till teori så som kanske är önskvärt. Jag har därför tittat mycket på teoretiker som tar upp fenomen liknande sexturism, men även teoretiker som inte direkt är kopplade till området. De är trots allt användbara när man analyserar fenomenet.

Genom att gå igenom stora delar av den litteratur som finns, angående sexturism i allmänhet och barnsexturism specifikt, har jag fått en inblick i hur det aktuella forskningsläget ser ut.

² Brante et. Al., 2001, sid. 15-16

³ Ritzer, George och Goodman, Douglas J., ”*Sociological Theory*”, Mc Graw Hill, 2004 sid. 89-90

Därefter har jag valt ut ett antal sociologiska och socialpsykologiska teorier som speglar denna litteratur på så sett att de försöker förklara de fenomen som barnsexturislitteraturen tar upp.

Teori

Eftersom min huvuddel praktiskt taget helt bygger på litteraturstudien kommer jag inte gå in på teorierna särskilt djupt här utan bara i korthet presentera de teorier jag använt mig av och diskutera forskningsläget i allmänhet.

Flera av de teorier jag använder mig av är normalt sett inte direkt använda på området barnsexturism. Det är allmänna teorier som rör alla brott och all kriminalitet. Teorierna går att applicera på flera olika fenomen och situationer och även på mer specifika brott, som sexhandel och turismens inverkan på brottslighet.

Jag vill med hjälp av de teorier jag valt ut förklara varför människor blir förövare och samhällets inverkan på dessa faktorer och jag kommer nedan att gå igenom några av de teorier och teoretiker jag genom arbetets gång använt mig av. Urvalet av de teorier jag nedan presenterar är valda utifrån den litteratur som finns rörande barnsexhandel. Teorierna är därför valda utifrån de problem och strukturer forskare kunnat se inom barnsexturismen.

I denna studie används både teorier av några av sociologins klassiker och dels flera av våra mer samtida teoretiker. Innan jag går in på några av de författare som används vill jag bara påpeka att de alla är väl kända professorer och forskare vars teorier ständigt refereras till inom området kriminologisk teori.

Émile Durkheim (författare av bland annat "*själv mordet*" / "*Le suicide*" 1897) är en av sociologins klassiker och har haft stort inflytande på den samhällsvetenskapliga forskningen. Hans teorier ligger framför allt på ett makroplan och han studerar därför framförallt samhällsliga strukturer i stort. Durkheim har även gjort ett flertal studier med mikroperspektiv där han utrett hur samhällets band och reglering påverkar individers handlande och välmående. Hans teorier används ofta och många teoretiker har arbetat vidare med hans perspektiv.

Någon som spinner vidare på Durkheims teorier, om de band individen har till samhället, är *Travis Hirschi* (som bland annat skrivit ”*Causes of Delinquency*”, 1969) Han identifierar i en av sina teorier fyra sociala band som reglerar människors brottsbenägenhet, teorin är av mer tydlig kriminologisk karaktär än de teorier som används av Durkheim. Han studerar fenomenet brottslighet och teorin om sociala band är framför allt tänkt att användas för att se varför vissa grupper begår brott men inte andra. I denna studie kommer teorin dock att användas på ett lite annorlunda sätt och istället användas för att se skillnader på beteendet hos en individ när denne kommer till ett samhälle den inte alls har några sociala band till.

Författarna till teorin om rutinaktivitet, *Lawrence E. Cohen* och *Marcus Felson* från University of Illinois fick sin artikel publicerad i den välkända och respekterade tidningen ”*American Sociological Review*” 1979 och deras rutinaktivitetsteori har varit ständigt återkommande i den kriminologiska litteraturen sedan dess. Även *Gresham M. Sykes* (Princeton University) och *David Matzas* (Temple University) artikel om neutraliseringstekniker publicerades här i december 1957.

Georg Ritzer är professor vid universitetet i Maryland och är en av de stora sociologerna idag. Förutom de böcker om allmän sociologisk teori, bl.a. boken ”*Sociological Theory*”, så har han även bidragit med en rad böcker och artiklar rörande framför allt globaliseringen och dess innebörd. Den teori som framför allt förknippas med Ritzer är den om ”McDonalization” som dock inte kommer att användas i denna uppsats. Istället kommer hans teorier rörande samhällets och individens komplexa relation till varandra att användas för att analysera och försöka svara på uppsatsens frågeställning.⁴

Nea Mellberg, lektor i genusteori vid Umeå universitet, är en av de svenska författarna inom ämnet sexuella övergrepp mot barn. Under konferensen ”Sexuella övergrepp mot kvinnor och flickor” som arrangerades av Riksorganisationen för Kvinnojourer i Sverige i Stockholm 1995 höll hon den föreläsning som ligger till grund för hennes bidrag i boken med samma namn som konferensen.

Tillsammans utgör dessa författare grunden i min analys och deras teorier analyseras både enskilt och tillsammans med varandra.

⁴ För beskrivning av teori, se: Ritzer, George och Goodman, Douglas J, ”*Sociological Theory*”, Mc Graw Hill, 2003, sid. 552-557

Barnsexturism och tillfällighetsförövarna

”Barnsexturister går inte att urskilja bland ”vanliga” resenärer. Både män, kvinnor, ensamstående, gifta, låg- och högutbildade, budget- och lyxresenärer utnyttjar barn sexuellt. Befriad från sociala och etiska normer, i ett främmande land långt hemifrån, kan en person utan tillstymmelse till ånger utsätta barn för övergrepp, våld och förnedring, utan någon större risk att upptäckas. Många hävdar till och med att de hjälper barnen genom att de ger dem mat, pengar och andra gåvor. Hur många barn som är involverade i prostitution och sexturism över hela världen är det ingen som vet. Det är en mycket ljusskygg bransch.”⁵

På detta sätt beskrivs barnsexturismen av Rädda Barnen Sverige och den visar hur utbredd den faktiska barnsexturismen är. I denna uppsats kommer flera av de aspekter som tas upp i citatet ovan att behandlas; mångfalden av de människor som utför brotten, sociala bad och normer, makt och det faktum att många barnsexturister hävdar att de hjälper offret.

Den generella bild många har angående barnsexturister som ensamma vita män stämmer inte. Det är inte endast pedofiler som förgriper sig på barn. Helt vanliga människor, så kallade tillfällighetsförövare, är en stor del av den gruppen människor som sexuellt utnyttjar barn utomlands.

Tillfällighetsförövarna är de barnsexturister som generellt inte attraheras av barn. Personer som i sitt hemland inte sexuellt utnyttjar barn, men som vid utomlandsvistelse, ändå förgriper sig på just barn. Denna grupp är speciellt intressant att undersöka då deras kriminella handlingar faktiskt ofta strider mot deras egna normer och värderingar. Hur kommer det sig att de tillåter sig själva att begå brott och göra sådant de aldrig skulle få för sig att göra hemma?

⁵ <http://www.rb.se/sv/FaktaOmBarn/Utnyttjande/Barnsexturism.htm>

Det framgår även tydligt att det inte är någon särskild social grupp som utför dessa sexualövergrepp på barn och som jag senare kommer att visa på så är det inte heller bara patologiska eller mentalt sjuka människor. Det är helt vanliga människor, med jobb och familj, vilket tyder på att fenomenet snarare styrs av strukturer istället för rent psykologiska faktorer.

I citatet ovan tar man upp fenomenet sociala band genom att hänvisa till etiska normer. Detta är något som är genomgående för mycket av den litteratur som finns på området. Men vilka är de sociala band man här pratar om och hur påverkar de individen. I litteraturen beskrivs en fantasivärld där allt blir möjligt och de vildaste drömmarna blir ”vardagsmat”,⁶ men vad som bidrar till detta undersöks sällan närmre.

Barnsexturism som patologisk avvikelse

Den rådande meningen angående sexturisters och andra personer som sexuellt utnyttjar barn är ofta att dessa människor är psykiskt sjuka. Mycket av den tid som läggs på forskning inom området försöker förklara de mentala och ibland även biologiska förklaringarna bakom sexuellt beteende. Men kritiken mot förklaringsmodeller rörande psykiska eller mentala störningar är utbredd och då fenomenet är så förekommande som det faktiskt är idag är det svårt att förklara detta som enbart patologisk störning och pedofili.

⁶ O’Grady, Ron, ”För nöjes skull: Om sexturism och barnprostitution i Asien”, utgiven av Lutherhjälpen, Rädda Barnen och Svenska kyrkans mission, 1992 sid. 105-107

Barnsexturism och makt

Fattiga barn runt om i världen tvingas varje dag in i sexhandeln. Utan utbildning och chans till annat sätt att försörja sig är detta en av de få utvägarna de har. Fattigdom är en självklar anledning till barnsexturismens vara och icke-vara och grundar sig i en över respektive underordning bland världens regioner och länder. Att maktrelationer av olika slag har stor inverkan på situationen kan därför ses som det sexuella övergreppets kärna – om makten inte varit ojämnt fördelad så skulle dessa övergrepp förmodligen aldrig ha förekommit, denna aspekt är viktig när det gäller alla sexualbrott.⁷

Könsrelaterad över- och underordning

Den feministiska teorin inom området sexturism är stor. Det är tydligt att maktrelationen mellan könen har stor inverkan på vilka som är offer och vilka som är förövare. Utan maktskillnader skulle sexturismen med stor sannolikhet minska.

Män hade inte haft möjlighet att sexuellt utnyttja kvinnor om de inte varit maktmässigt överlägsna sina offer. Något som dessutom bidrar särskilt till att sexhandeln ökar med kvinnor i andra kulturer, är det faktum att föreställningen bland vita män i den rikare delen av världen att kvinnor från Tredje världen som i allmänhet undergivna.⁸ Dessa kvinnor och barn lider då bara inte av det faktum att de redan som kvinnor blir diskriminerade och utnyttjade, utan även på grund att de stereotyper som finns angående kvinnor från vissa delar av världen.

⁷ Mellberg, Nea, "Det sexuellt utsatta barnet i ett socialt och kulturellt sammanhang" ur "Sexuella övergrepp mot kvinnor och flickor" 1997, sid.89

⁸ Faber, Marianne, "Men sedan kom det känslor med i bilden..: En rapport om svenska mäns sexuella beteende utomlands", Folkhälsoinstitutet 1996:103, sid. 22

Globala maktstrukturers inverkan på individen

För att barn ska falla offer för sexturismen så krävs det förövare. Maktrelationen mellan dessa individer är praktiskt taget alltid densamma och är också ofta en spegling av den maktrelationen som finns mellan individernas hemländer i samhällen i allmänhet.

Det finns flera likheter mellan turism och prostitution och många teoretiker menar på att turism, framför allt i vissa delar av världen, på många sätt kan ses som prostitution. Fattiga länder tvingas för överlevnads skull att sälja sig till den rikare delen av världen och hamnar på så sätt i underläge.⁹ Det finns alltså tendenser som visar på att själva barnsexturismen i sig inte är det största problemet. Barnsexturismen är i sig skapat av det ekonomiska system som finns i världen och som tvingar människor till sexhandel och som gör att vissa människor tycker det är okej att utnyttja dessa.¹⁰

Maktrelationerna på den politiska världssarenan är tydliga. Att det finns en relation mellan maktstrukturerna på det politiska planet och maktrelationer mellan individer är alltså inte särskilt svårt att se, framför allt inom barnsexturismen. Barn från fattiga länder utnyttjas ofta av förövare från de länder som politiskt sett har betydligt mer att säga till om. På så sätt är den sexualiserade maktrelationen en sorts kärna i sexturismen och allt annat sexuellt utnyttjande av barn. Utan maktrelation skulle brotten aldrig ske.¹¹

Att bilden har liknande former på makro nivå som på mikro nivå är inte konstigt. En hel del teoretiker har ägnat mycket tid at förklara den komplexa relationen mellan samhället och de individer som lever i det. George Ritzer är en av dessa. Han delar upp samhället i fyra nivåer, alla i ständigt samspel med varandra.

- Den makro-objektiva nivån
- Den makro-subjektiva nivån
- Den mikro-objektiva nivån
- Den mikro-subjektiva nivån

Nivåerna innefattar olika delar av samhället och individers handlingar. Inom den makro-objektiva nivån kan vi se sådant som teknologi och byråkrati, medan den makro-subjektiva nivån snarare består av mer immateriella ting så som normer och värden i samhället. På

⁹ Faber, 1996, sid. 23

¹⁰ Ryan, Chris och Hall, Michael, "Sex Tourism: Marginal people an liminalities", Routledge, 2001, sid. 98

¹¹ Mellberg, 1997, sid. 89

mikronivån ryms istället det som är på individplan, nämligen objektiva handlingsmönster och subjektiva mentala processer. Dessa nivåer i samhället interagerar, enligt Ritzer, ständigt med varandra och alla olika delar av systemet påverkar varandra. På så sätt påverkar de strukturer av normer och värderingar i samhället, individers uppfattningar, handlingar och relationer.¹² Strukturer som vi kan se på makronivå påverkar individers beteenden och uppfattningar relationerna på de olika nivåerna blir allt mer lika varandra. Detta gäller självklart även i maktrelationer och dessa påverkar sexturism och barnsexturism negativt. Konsekvenserna av politiska maktrelationer blir signifikanta och påverkar ständigt individers relationer med varandra.

Men är då individernas beteende inom barnsexturismen endast en återspeglning av maktrelationerna i samhället och världen? Kanske inte bara, men det finns tendenser till att en del av svaret finns här. Relationen är praktiskt taget alltid den samma; vissa utnyttjar och vissa utnyttjas. På ett samhälleligt plan utnyttjas länder, stater och regioner ekonomiskt och på individ plan utnyttjas de sexuellt.

Men eftersom relationen mellan individ och samhälle trots allt går åt båda håll så är en förändring ett måste och det hänger på att människan faktiskt vill bli av med den rådande maktrelationen. Så länge människor utnyttjar varandra så kommer även stater att göra så.

¹² Ritzer och Goodman, 2003, sid. 486-487

Kontroll och sociala band

Tidigare i uppsatsen finns ett citat från Rädda Barnen. Detta citat tar upp flera av aspekterna som behandlas i denna studie och bland annat visar det på den plötsliga frihet som människor känner när de kommer utomlands. Det är denna känsla av ”frihet” som kommer behandlas i detta avsnitt.

Teorierna som används är allmänna teorier om kriminalitet. Dock kan man finna att dessa är ytterst lämpliga att ta i beaktning när man studerar ett fenomen som sexturism och barnsexturism. Människan känner, som jag snart kommer att visa på, ofta ett socialt band och till viss del även förpliktelser till samhället man lever i och människor i detta samhälle. Kan detta vara en av anledningarna till att man blir mer benägen att begå vissa brott när man kommer till ett annat samhälle? Ett samhälle man inte har några band till och med invånare man inte identifierar sig med.

Rutinaktiviteter och tillfällesstruktur

Enligt, bland annat, de två kriminologerna Lawrence Cohen och Marcus Felson finns det ett antal förutsättningar som ökar risken för att brott ska begås. Dessa grundar sig i att samhället och vårt dagliga liv skapar förutsättningar för brottslighetens framväxt. Teorin om rutinaktivitet och tillfällesstruktur tar upp tre element som påverkar dessa förutsättningar.

- motiverad förövare
- lämpligt ”objekt” (olika beroende på brott. Exempel är till exempel offer att utnyttja och/eller objekt som kan stjälas eller förstöras)
- avsaknad av kapabla väktare¹³

¹³Cohen, Lawrence E och Felson, Marcus, “*Social Change and Crime Rate Trends: A Routine Activity Approach*” ur “*American Sociological Review*”, Vol. 44, No. 4, 1979, sid.

Dessa förutsättningar är alltså beroende av varandra och med stor sannolikhet begås inte brott om inte alla finns där. Förövare är ett självklart måste för att brott ska begås, men det krävs oftast även ett objekt eller offer. Inom barnsexturismen syns detta tydligt. I de länder där barnsexturismen är som mest utbredd finns en ständig handel med barn. Sexköp är lätta att genomföra, och lämpliga "objekt" (i detta fall barn att sexuellt utnyttja) finns ständigt nära. Eftersom rättssystemen ofta inte är kapabla att handskas med brotten som begås är avsaknaden av "kapabla väktare" stor och den tredje förutsättningen är på så sätt uppfyllt.

Enligt Felson är därför frågan om varför vissa människor begår brott inte lika viktig som den om brottslighetens kontext. Rutinaktivitetsteorin är därför mycket användbar när det gäller studerandet av trender och förändringar i brottsnivåer och inte direkt individers beteende.¹⁴

Även om frågeställningen i denna uppsats rör individers handlande kan teorin vara intressant att använda då underökningen rör skillnader på brottsnivåer, bland människor hemma och utomlands. På orter och ställen där sexturismen är utbredd är lämpliga objekt självklart lättare att finna. I samhällen där fattighet är ett stort problem tvingas många människor in i sexturismen och därför är det lätt att finna objekten. Kapabla väktare saknas ofta. Dessutom är risken att åka fast och faktiskt dömas för ett sexualbrott på barn utomlands mycket mindre än att dömas för ett liknande brott i hemlandet.

Sociala band och anomi

"Man glömmer bort sin moral här, sänker sin tröskel och tillåter sig att svepas iväg av djupare instinkter. Hemma finns alltid något som hejdar en..."¹⁵

Teorierna om sociala band grundar sig i Émil Durkheims klassiska teorier om relationsupplösningen i det moderna samhället. Travis Hirschi är en av de teoretiker som spunnit vidare på denna teori. Han pratar om relationerna inom en grupp eller ett samhälle som sociala band och menar att frihet från dessa sociala band gör att individen får möjlighet att handla på ett sätt som strider mot de samhällnormerna som finns.¹⁶

Framför allt menar Hirschi att fyra element hindrar individen från att begå brott; anknytning till konventionella personer/aktiviteter, åtaganden i förhållande till samhället, delaktighet och

¹⁴ Sarnecki, Jerzy, "Introduktion till kriminologi", studentlitteratur, 2003, Sid. 223

¹⁵ O'Grady, 1992, sid. 107

¹⁶ Sarnecki, 2003, sid. 218

engagemang i samhällets aktiviteter och övertygelse om samhällsordningens legitimitet.¹⁷ Om en individ känner starka band och är beroende av samhället runtomkring så är brottsbenägenheten hos denne mindre. Åtaganden och delaktighet leder till att individen känner krav från omgivningen och därför begås inte så mycket brott av personer som är starkt integrerade i samhället. Om personen i fråga dessutom känner ett moralsikt ansvar eller är övertygad om samhället/statens legitimitet är risken ännu mindre.

Teorin har använts i många undersökningar och har ofta blivit empiriskt testad och funnit stöd.¹⁸ Teorin som framför allt används för att undersöka ”vanliga” kriminella och deras sociala band till sitt ”eget” samhälle. Teorin har som mål att förklara varför vissa grupper av människor begår brott till skillnad från andra och det är här banden till samhället kommer in. Men teorin om sociala band är lika användbar på fenomenet som utreds i denna uppsats. Detta då sociala band till samhälle man endast tillfälligt besöker sällan blir starka och åtaganden och engagemang här är få. Man kan därför se tendenser till varför en icke-kriminell person begår brott utomlands som denne inte begår hemma.

Hirschi bygger som tidigare sagt mycket av sin teori på Durkheim. Han i sin tur utgår i sin i sin forskning mycket från något som han kallar sociala fakta; sociala fakta som kan studeras utan direkt anknytning till individer. Framför allt är han intresserad av vad han kallar icke-materiella sociala fakta så som sociala strukturer och normer i ett samhälle.¹⁹ Den kollektiva moral som finns i ett samhälle hindrar människor från att begå brott. När individer inte har band till samhället eller kunskap om det beteende som anses passande leder detta till något som Durkheim kallar anomi.²⁰

Denna normupplösning i samhället anses av många vara en av förklaringarna till att människor tappar fotfästet och begår brott.²¹ Anomibegreppet är flitigt använt inom många teorier och det passar även att använda på turismen och dess omständigheter. Individerna har inte direkt några band till omgivningen och samhället. Dessutom är inte alltid individer på resande fot införstådda med kulturen de kommer till och man kan på så sätt se att det finns en relation mellan turism och just anomi.

¹⁷ Sarnecki, 2003, sid. 218-219

¹⁸ Sarnecki, 2003, sid. 219

¹⁹ Ritzer och Goodman, 2003, sid. 73

²⁰ Ritzer och Goodman, 2003, sid. 85

²¹ Sarnecki, 2003, sid. 215

Neutralisering av brott

Många barnsexturister hävdar att de hjälper barnet. Att deras gåvor och pengar hjälper fattiga barn eller prostituerade i allmänhet att leva bättre liv.²² Neutralisering av brott är en av de orsaker som studeras av kriminologer och grundar sig på att individer använder sig av ett neutraliseringstekniker för att för stunden upphäva den kontroll och inverkan som normerna i samhället normalt har på individen.²³

Människor som begår brott försöker ständigt att försvara sina handlingar, både för personer i deras omgivning och för sig själva. Framför allt i väldigt tabubelagda brott (barnsexbrott inkluderat) så krävs metoder för att förmildra sitt brott eller omständigheterna runtomkring.

Det finns ett stort antal tekniker som används för att neutralisera brott som begås. Det intressanta med brott rörande just barnsexturism är framför allt de tekniker rörande förnekandet av offer och förnekandet av skada.²⁴ Om förövaren påstår att denne hjälpt barnet ifråga till en bättre situation, så förnekas både skada och offer. På så sätt förmildras handlingarna och de kan även av förövaren själv ses som något positivt. Detta är en av de neutraliseringstekniker som förövare kan använda för att försvara sina handlingar både inför andra människor och inför lagen, men även för att försvara sina handlingar inför sig själva.

När en individ som ska begå brott och inte längre känner att handlingen är kriminell, eller för den delen leder till förödande konsekvenser för offret, är det troligtvis lättare att begå det. På så sätt kan denne enklare begå handlingar som går emot de värderingar som egentligen ligger i linje med de egna. Om man känner att man hjälper barnen som utnyttjas så känns kanske det faktum att man faktiskt sexuellt utnyttjat det kanske inte längre lika farligt.

²² Faber, 1996, sid. 23

²³ Sarnecki, 2003, sid. 216

²⁴ Sykes, Gresham M och Matza, David, "Techniques of Neutralization: A Theory of Delinquency" ur "American Sociological Review", Vol. 22, No. 6, Dec., 1957, sid. 664-667

Teorierna som rör neutralisering av brott grundar sig i att människan är en rationell varelse och att denna grundar sina beslut att begå kriminella handlingar på rationella antaganden. Individer som begår brott antas då ha övervägt för- och nackdelar med brottet och konsekvenserna av dem innan de fattar beslutet att begå ett brott. Dock tillskrivs inte individen full frihet att fatta egna beslut utan teoretiker som Matza och Sykes, några av grundarna till teorin, menar att individens val faktiskt påverkas av människor i personens omgivning.

Att brott neutraliseras leder inte direkt till att brott begås. Men för att en förövare ska ta steget till att utnyttja ett barn sexuellt kan detta vara en av de bidragande faktorerna till att han eller hon faktiskt tar steget. Om brist på sociala band leder till att en individ inte känner ansvar och samhörighet med människor och barn runtomkring, så leder neutraliseringen till att brottet kanske faktiskt begås. När förövaren försvarar handlingen för sig själv finner denne att brottet kanske inte alls är ett brott. Den lilla risken som finns för att åka fast är en risk värd att ta om brottet neutraliseras även för omgivningen och straffet därför kanske inte blir så hårt.

Slutsatser

Denna studie säger egentligen ingenting om varför just vissa människor begår sexualbrott mot barn utomlands. Det var heller inte dess syfte. Men teorierna visar på att det finns relativt logiska förklaringar till varför problemet barnsexturism uppstått och varför människor i allmänhet förgriper sig på och köper sexuella tjänster av barn utomlands. Precis som ”vanlig” brottslighet går att förklaras eller förstås utifrån vissa teorier och liknande kan även detta fenomen analyseras genom dessa.

När människor befinner sig på en plats de inte känner några sociala band till eller inte har någon relation med så förändras deras beteende och brottsliga handlingar begås av individer som inte har något som helst kriminellt beteende i samhället de själva lever i. Identifieringen med de människor som lever runt omkring dem minskar och i takt med det minskar även sympatin för dessa. Det är ibland lättare att begå brott mot människor man inte identifierar sig med, eller som i detta fall, människor som man inte identifierar med sina egna barn. Dessutom är respekten för institutioner och samhällsordningen naturligt inte lika stark som den för det egna samhället.

Speglingen mellan individens beteende och de generella maktstrukturerna i samhället är tydlig. Maktrelationen mellan individer och de mellan stater samspelar och att dessa speglar varandra är inte särskilt konstigt. För att individer ska respektera varandra och varandras kulturer så krävs ömsesidig respekt även på den globala politiska arenan.

På så sätt hänger de olika teorierna ihop. Maktövertag och bristande respekt och hänsyn på samhällelig nivå leder till fördomar och bristande empati bland individer. Ifall maktövertaget i västvärlden minskar så minskar med stor sannolikhet klyftorna som finns mellan individerna i de olika delarna av världen. De sociala banden blir starkare till samhällen man besöker ifall man respekterar samhällsordningen och individerna som lever där.

Människor som begått brottsliga handlingar har också ofta ett behov att försvara dessa. Detta är något som i stor utsträckning krävs när en individ bryter mot lagar som faktiskt ligger i linje med dennes egna värderingar. Flera av de neutraliseringsteknikerna som analyseras i den kriminologiska teorin går att applicera på tillfällighetsförövarnas beteende och mycket tyder på att de till viss del hjälper till att driva individer till att begå sexualbrott utomlands, eller i alla fall till att ta steget.

I handeln med barn finns förövare som inte skulle utnyttja ett barn sexuellt hemma och som kanske aldrig ens skulle tänka tanken. För att en sådan person ska utföra handlingar som strider mot det egna normsystemet så måste han eller hon försvara detta även för sig själv.

Genom att den sociala kontrollen från samhället försvinner och genom att offret förlorar offerstatus verkar handlingen mindre grov. Att de dessutom ser sina handlingar som gynnande för de barn de förgriper sig på gör att steget bli ännu lättare att ta och att det dåliga samvetet lättar.

Avslutande diskussion

Så vad ska man då göra av de slutsatser som dragits? Hur kan dessa hjälpa arbetet mot barnsexturism? Jag anses att om strukturer som bidrar till det sexuella utnyttjandet av barn inom turismen och liknande blir synliga, så är det lättare att ändra förutsättningarna. Genom att förändra de strukturer som gör människor till förövare så kommer dessa att bli färre och offerantalet kommer drastiskt att minska.

Även om det är naivt att tro att världsordningen inom snar framtid kommer att förändras så finns det stöd för fortsatt hopp. Det är inte att förglömma att samhället trots allt består av summan av sina delar. Individerna påverkar samhället till lika stor del som de själva bli påverkade och kan faktiskt tänka själva. Man kan inte förvänta sig att stater ska ha ansvarskänslor och fina värderingar. Dessa måste vi själva skapa.

Genom att jämna ut ekonomiska klyftor och maktskillnader världen över så lär sig individer att respektera varandra och andra människor. Så länge maktspelet fortsätter på statlig nivå så kommer det även fortsätta i relationer mellan individer.

Det finns oerhört många aspekter som bidrar till barnsexturism och annan barnsexhandel. I denna studie har jag försökt att bidra till förståelse för några av faktorerna. Om antalet fattiga

människor runt om i världen minskar tvingas färre människor in i sexindustrin, men som jag försökt visa genom denna studie är detta inte allt. Vikten av identitetsskapande och sociala faktorer i övrigt är stor och för att människor ska respektera och känna samhörighet med varandra oavsett platsen på jorden krävs förändringar.

Ifall kunskap om och fördömandet av handel med barn sprids så kanske sexturismen minskar. Alla människor ska respekteras, inte bara de som har turen att leva i en viss del av världen. All form av diskriminering, alla maktrelationer och förtryck, hjälper sexhandeln med barn att växa. Det kommer den fortsätta att göra så länge omvärlden inte tar ställning mot det.

Litteraturförteckning

Litteratur

- Brante, T, Andersen, H och Korsnes, O, ”*Sociologiskt lexikon*” 2001, Bokförlaget Natur och Kultur
- Cohen, Lawrence E och Felson, Marcus, ”*Social Change and Crime Rate Trends: A Routine Activity Approach*” ur ”*American Sociological Review*”, Vol. 44, No. 4, 1979, sid. 88-608
- Faber, Marianne, ”*Men sedan kom det känslor med i bilden.....: En rapport om svenska mäns sexuella beteende utomlands*”, Folkhälsoinstitutet 1996:103
- Mellberg, Nea, ”*Det sexuellt utsatta barnet i ett socialt och kulturellt sammanhang*” ur ”*Sexuella övergrepp mot kvinnor och flickor*”1997
- O’Grady, Ron, ”*För nöjes skull: Om sexturism och barnprostitution i Asien*”, utgiven av Lutherhjälpen, Rädda Barnen och Svenska kyrkans mission, 1992
- Ritzer, George och Goodman, Douglas J, ”*Sociological Theory*”, Mc Graw Hill, 2003
- Ryan, Chris och Hall, Michael, ”*Sex Tourism: Marginal people an liminalities*”, Routledge, 2001,
- Sandel, G och Pettersson, E, et al. ”*Könsköparna: Varför går vissa män egentligen till prostituerade? Djupanalys av män som köper sex*”, Bokförlaget Natur och kultur, 1996
- Sarnecki, Jerzy, ”*Introduktion till kriminologi*”, studentlitteratur, 2003
- Sykes, Gresham M och Matza, David, ”*Techniques of Neutralization: A Theory of Delinquency*”ur”*American Sociological Review*”, Vol. 22, No. 6, Dec., 1957, sid. 664-670

Övrigt referensmaterial

<http://www.rb.se/sv/FaktaOmBarn/Utnyttjande/Barnsexturism.htm>